

Yttrande

Dnr 23UN182
2023-10-16

Utbildningsnämnden

Yttrande över initiativärende (M) – Narkotika- och vapensök med hund på skoltid i Gävles gymnasieskolor

Inledning

Moderaterna har väckt ett initiativärende på utbildningsnämndens sammanträde 2023-09-27. Utbildningsnämnden beslutade att överlämna initiativärendet till sektorn för beredning.

I initiativärendet yrkas:

Att uppdra åt sektorn att snabbtreda de legala förutsättningarna för att söka efter narkotika och vapen med hund i Gävles gymnasieskolor under skoltid.

Att uppdra åt sektorn att ta fram en plan för att regelbundet söka efter narkotika och vapen med hund i Gävles gymnasieskolor under skoltid, under förutsättning att de legala förutsättningarna finns.

Att i andra hand regelbundet genomsöka Gävles gymnasieskolor på narkotika och vapen under skoltid på annat vis om hundsök inte är möjligt.

Att planering och genomförande av detta sker skyndsamt.

Bakgrund

Sök med hund

Det finns drygt 400 polishundar och lika många hundförare i Sverige.

Hundarna används vid mellan 25 000 och 30 000 insatser varje år. Hundarna kan spåra, söka och försvara föraren, sig själva och andra. En del hundar kan också söka efter särskilda ämnen och arbeta under speciella omständigheter, till exempel på platser där det brunnit. Alla hundpatruller tränas löpande och kvalitetssäkras kontinuerligt.

Hundarna används även för att övervaka och patrullera, till exempel vid demonstrationer, och att leta efter narkotika, vapen, sprängämnen, brännbara vätskor, kroppsvätskor och döda kroppar. Hundarna bidrar till det brottsförebyggande arbetet och till att utreda brott som skett, till exempel genom att söka efter olika föremål.¹

Polisens insatser med narkotikahund genomförs bland annat inom den brottsförebyggande verksamheten. Den grundas på den allmänna samarbetskyldighet som anges i förvaltningslagen och polislagen. Polismyndigheten har enligt förvaltningslagen skyldighet att samarbeta med andra förvaltningsmyndigheter däribland skolan.

Polismyndigheten har följt upp lagstiftningen med riktlinjer för narkotikasök med hund i skolmiljö. Enligt riktlinjerna måste insatsen vara proportionerlig i förhållande till de intressen som den är avsedd att tillgodose.

Proportionalitetskravet innebär att skolan ska ha upprättat en drogpolicy eller att det av ordningsregler tydligt framgår att narkotikahund kan komma att användas för sökning i skolans lokaler. Elever och föräldrar ska också ha informerats om att narkotikahund kan förekomma. Genomförandet ska ske under tider när elever inte vistas i skolan. Sökning med narkotikahund i brottsförebyggande syfte måste ske på skolledningens initiativ och får inte grundas på misstanke om brott. Om narkotika påträffas under sökningen övergår den brottsförebyggande verksamheten till brottsutredande verksamhet.

Det förekommer att skolor anlitar privata aktörer för sökning med narkotikahund. Förutsättningarna skiljer sig då åt från samarbetet med polisen. Ett särskilt avtal behöver upprättas för att reglera villkoren för samarbetet. Avtalet ska följa de riktlinjer som polismyndigheten upprättat för narkotikasök med hund i skolmiljö. Privata aktörer får endast genomföra sökningar i förebyggande syfte. Om ett fynd skulle göras får en privat aktör inte röra det. Polis ska tillkallas och ingripa efter beslut om husrannsakan. En privat aktör får inte öppna skåp eller göra riktade sök på personer. Det finns ingen certifieringsstandard för utbildade narkotikahundar. Kvaliteten på

¹ [polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/hundforeare/](https://www.polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/hundforeare/)

utbildningen kan därför variera hos de privata aktörerna och beställaren behöver själv göra en bedömning av tjänstens kvalitet.

De lagstiftade behovs- och proportionalitetsprinciperna medför att hundsök i skolor behöver ske efter lektionstid när skolorna är tomma. Moderaterna inlämnade 2019 en partimotion till riksdagen rörande bland annat detta.² I motionen föreslås att riksdagen ska besluta att ställa sig bakom det som anförs i motionen om förändrad lagstiftning så att polisen kan genomföra hundsök efter narkotika på skolor dagtid, när eleverna är på plats i skolan. Motionsyrkandet hanterades i Justitieutskottet där utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå yrkandet.

Moderaten Johan Forsell m fl inlämnade 2021 en motion där ett av förslagen har ett identiskt innehåll som förslaget i ovannämnda motion.³ Justitieutskottet avstyrkte motionsförslaget genom förenklad motionsberedning. Någon förändring av lagstiftningen på området har inte skett.

Kroppsvisitation och husrannsakan

Enligt regeringsformen 2 kap 6 § är varje enskild person gentemot det allmänna skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång. Det är bara domstolar, åklagare och polis som får besluta om detta. Varken rektorn eller annan personal vid en skola har sådan behörighet.

Med husrannsakan avses varje undersökning som en myndighet genomför av hus, rum eller slutet förvaringsställe. När det gäller elevskåp ses det inte som husrannsakan om en skolledning öppnar elevskåp och visiterar dem. Elevskåpen ses inte som slutna förvaringsutrymmen i förhållande till skolan. En förutsättning för den bedömningen är dock att det framgår av skolans villkor att skåpen är skolans egendom och endast utlånas till eleverna.

² Motion till riksdagen 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m fl (M). Social rörlighet och bättre möjligheter för socialt utsatta barn och unga.

³ Motion till riksdagen 2021/22:3784 av Johan Forsell m fl (M). Krafttag mot ungdomsbrottsligheten.

Genomsökning av kläder eller väska som eleven har med sig eller på sig är att betrakta som kroppsvisitation. Om kläder eller väska finns i elevskåp ses de som slutet förvaringsutrymme. Genomsökning av dessa räknas därigenom som husrannsakan. Skolan får alltså inte öppna väskor eller söka igenom kläder som finns i elevskåpen.

Skolornas arbete mot droger

Alla barn och elever har rätt till en hälsofrämjande skolmiljö som är fri från alkohol, narkotika, dopning och tobak, samt präglas av goda relationer med kamrater och lärare. De har också rätt till undervisning där frågor som rör tobak, alkohol, narkotika och dopning integreras i olika ämnen för att få en mer sammansatt bild av dessa områden. Rektor har det övergripande ansvaret för att organisera, leda och följa upp arbetet.

Varje gymnasieskola inom Utbildning Gävle har en drogpolicy med handlingsplan samt ordningsregler. Det råder nolltolerans mot droger. Av handlingsplanen framgår hur skolan motverkar droganvändning, arbetar för att upptäcka droganvändning hos elever och vilken hjälp som skolan kan erbjuda eleverna. Vid behov samverkar skolan med "Drogfri skola"⁴. En del i det förebyggande arbetet är att polisens droghundar kan genomsöka skolans lokaler och elevskåp.

Om man på skolan misstänker, eller ertappar en elev med att inneha, sälja eller på annat sätt handha droger agerar all personal i enlighet med handlingsplanen och policyn om nolltolerans.

Personal får enligt skollagen 5 kap 22-23 §§ beslagta farliga föremål eller misstänkta substanser. Om det omhändertagna kan tänkas bli förverkat med stöd av strafflagstiftningen ska omhändertagandet anmälas till polisen. Anmälan ska ske skyndsamt.

Av skolornas ordningsregler framgår att polisens narkotikahund söker igenom skolans lokaler en gång per termin. Vidare framgår att föremål förbjudna enligt lag, eller av ordningsskäl otillåtna föremål, ej får förvaras i elevskåp. Det

⁴ Drogfri skola är en verksamhet i Gävle kommun som riktar sig till grund- och gymnasieskolor. Syftet är att förebygga, upptäcka och ingripa mot bruk av droger.

framgår också att om det misstänks att något otillåtet förvaras i skåpet ges elev möjlighet att öppna det i närvaro av företrädare för skolan och om detta inte är möjligt har skolan rättighet att öppna skåpet. I förekommande fall informeras vårdnadshavare om åtgärden. Det har hittills aldrig förekommit vapen på någon av skolorna.

Utfallet av de sökningar som gjorts med hund på skolorna har gett ringa resultat och polisen uppger att dessa insatser inte är högst prioriterade i kampen mot narkotika. Polisen är dock medveten om att det kan förekomma narkotikahandel i anslutning till skolor och att det är viktigt att kunna ingripa om så sker. En god kontakt mellan skolan och polisen är fortsatt prioriterat.

Sammanfattande yttrande från Utbildning Gävle

Att söka efter narkotika och vapen med hund i Gävles gymnasieskolor under dagtid är inte möjligt enligt gällande lagstiftning.

I initiativärendet yrkas i andra hand att Gävles gymnasieskolor regelbundet ska genomsökas på narkotika och vapen under skoltid på annat vis om hundsök inte är möjligt. Det finns redan på gymnasieskolorna ett arbete för att förebygga och upptäcka eventuell drogaktivitet på skolan, samt en vaksamhet när det gäller tecken på missbruk hos elev. Skolorna är tydliga med att det är nolltolerans som gäller. Vidare är det tydligt att det inte är tillåtet att förvara föremål som är förbjudna enligt lag, eller av ordningsskäl otillåtna, i elevskåp. Utbildning Gävle bedömer inte att ett generellt regelbundet genomsökande av skolan, utöver de insatser som redan görs, skulle göra någon skillnad.

Tomas Hartikainen
Sektorchef
Utbildning Gävle